Talusid ostetud aastail / Vallad	1885	1886	1888	1889	1900	1901	1904	1908	1912
Laeva	15	1	2	4	3	1	—	—	1
Härjanurme . .	—	—	—	—	46.	18	4	3	—

Talude ostjaiks olid peaaegu ainult endised rentnikud. Osteti krediitkassa abiga.

1905. a. revolutsioon leidis Kursis võrdlemisi nõrka kajastust. Rahvast revolutsioneerisid väljastpoolt tulnud tegelased. Käisid Tartust käremeelsed kõnemehed kõnesid pidamas. Mingisuguseid laia-ulatuslisemaid aktiivseid samme siiski ei astutud, ja karistussalgad lõpetasid liikumise varssi. Karistati üksikuid surmaga ja jagati vähemal määral ihunuhtlust. Üks kihelkonnakooli õpilane, kes koolis keisri pildi oli salaja katki rebinud, sai 3 a. vangistust.

Viimaste aastate sündmused on kihelkonda vähe puudutanud. Otsekohene vabadussõja tegevus siia ei ulatunud. Ainult Jõune külas peatusid lühemat aega küll enamlaste salgad, kuid kohapealses administratsioonis ei saanud nad muutusi ette võtta. Puurmanis korraldas pärast Tartu enamlaste kätte langemist Kuperjanov oma pataljoni, lähikonnast mehi mobiliseerides, kes enamlaste röövsalku kihelkonna piiridesse ei lasknud tungida.

Koolid. Andmed koolide kohta vanemal ajal on puudulikud. On teada, et 1688. a. Kursis ühtegi kooli ei olnud. Vanemaist koolest on mainitavad: vana leerikool, mis oli 1752. a. ainuke kool kihelkonnas, ja mõisakoolid Puurmani, Laeva ja Saduküla mõisas. Vallakoole hakati asutama 1812. a. peale. Neist kõige vanemad on Puurmani valla Tammiku ja Härjanurme valla Jõune kool. Mõlemad avatud 1813.—1815. a. ja töötavad veel tänapäevalgi 3-klassiliste koolidena. 1834. a. oli töötamas juba 6 vallakooli, kokku umbes 160 õpilasega. Koduõpetust said 470 last. 1860. a. tõuseb õpilaste arv vallakooles 431 peale, koduõpetust antakse 91 lapsele. Läinud aastasaja 70. aastate koolirevideerimiste protokollides esinevad korduvad kaebused nõrga koduõpetuse üle. Tol ajal oli Kursi koduõpetuse poolest kõige mahajäänum Tartumaa kihelkond. 1858. aastal on Kursi köstrimajas teotsemas ka juba kihelkonnakool 13 õpilasega; kool peab 1883. aastal 25. a. juubelit ja saab revideerimisil oma õppetöö edukuse pärast kiitva otsuse osaliseks. 60.—70. aastail asutati viimased vallakoolid (Väänikveres, Altnurgas, Kirikuvallas ja Utsalis), millist õpetaja K. Toepffer'i poolt 1864. a. avatud kirikuvalla-kool on olnud üks paremaist vallakoolest. 1868. a. asutati Saduküla õigeusu kihelkonnakool, milles 1881. a. õppisid 25 poeg- ja 15 tütarlast. Õigeusu abikoolid asutati Tõrves 1876. a., Pööraküläs 1857. a. ja Saare mõisas 1879. a.

Käesoleva aastasaja esimesil aastail oli kohalik kirikuõpetaja G. Punga vaevarikkaid katseid teinud tütarlaste-kihelkonnakooli ava-